

UN NUME DE PRESTIGIU ÎN SOCIOLOGIA ȘI ANTROPOLOGIA INTERNAȚIONALĂ

La 1 aprilie 1995, cu ocazia celui de al 55-lea Congres Anual al Societății Internaționale de Antropologie Socială Aplicată, desfășurat la Albuquerque, New Mexico, sociologul și antropologul american de origine română, Michael M. Cernea a primit premiul Bronislaw Malinowski, cea mai prestigioasă distincție conferită de această comunitate științifică unui specialist cu contribuții deosebite în domeniul științelor sociale aplicate.

Premiul încununează o carieră profesională de excepție dedicată cercetării în antropologia și sociologia dezvoltării și aplicării științelor sociale la soluționarea principalelor probleme sociale generate de procesele de dezvoltare a lumii contemporane.

Michael Cernea și-a început activitatea științifică în România, în anul 1959, în calitate de cercetător științific la Institutul de Filosofie al Academiei Române, într-o perioadă în care sociologia era interzisă de ideologia oficială. În pofida acestei interdicții, M. Cernea, împreună cu un grup de cercetători de la Institutul de Filosofie, a întreprins, în perioada 1961-1974, mai multe cercetări sociologice, întâi în întreprinderi industriale din Brașov și București și apoi și în diferite localități rurale din țară (Belinț, Comana, Gârbovi, Manasia etc.), încercând să revitalizeze, în acest mod, tradițiile Școlii Sociologice de la București condusă de Dimitrie Gusti și colaboratorii săi (în primul rând Henri Stahl); unele din aceste localități au fost investigate în perioada interbelică, de echipe monografice. Principalul scop al noilor investigații comparative, întreprinse de echipa de cercetători de la Institutul de Filosofie viza identificarea schimbărilor intervenite în lumea satului românesc ca urmare a trecerii de la mica proprietate (din perioada interbelică) la „sistemul” cooperatist (din perioada totalitară). Concluziile acestor cercetări s-au concretizat în mai multe articole și cărți de specialitate dintre care se pot menționa următoarele:

1. M. Cernea, *Transformarea structurilor familiei țărănești în cooperativa agricolă*, în „Revista de Filosofie”, nr.8, 1969;

2. M. Cernea, Gh. Chepeș, V. Constantinescu, H. Enc, El. Gheorghe, M. Larionescu, *Două sate. Structuri sociale și progres tehnic* (sub conducerea științifică a lui H.H. Stahl, M. Cernea și Gh. Chepeș), București, Edit. Politică, 1970;

3. M. Cernea, *Changing Society and Family Change: The Impact of the Cooperative Farm on the Peasant Family*, Stanford, C.A.S.B.S., 1971;

4. M. Cernea, *Elemente pentru o sociologie a cooperativei agricole* în revista „Viitorul Social”, nr.1, 1972;

5. M. Cernea, *Organizația și individul. Despre raționalitatea economică a țăranilor cooperatori*, în revista „Viitorul Social” nr.1, 1973;

6. M. Cernea, *Organizația cooperatistă și gospodăria familială a cooperativelor*, în revista „Viitorul Social”, nr.4, 1973;

7. M. Cernea, *Sociologia Cooperativei Agricole*, București, Edit. Academiei, 1974.

În afara preocupărilor de sociologie empirică, M. Cernea a avut o intensă activitate teoretică, contribuind la clarificarea semnificației unor concepte (cel de „conștiință economică” sau „raționalitate” economică, de sorginte weberiană, de exemplu) și la popularizarea în România, prin intermediul dialogului științific, a principalelor curente și orientări din sociologia contemporană internațională, vezi, de pildă, M. Cernea, *Sociologia americană. Tendințe și controverse*, București, Edit. Enciclopedică Română, 1974.

După obținerea doctoratului, în anul 1962 și după perioada de cercetări teoretice și studii în Franța, la *Centre d'Études Sociologiques* (1967) și în Statele Unite, la *Center for Advanced Studies in the Behavioral Sciences* din Stanford, California (1970-1971), Michael M. Cernea devine conducător de doctorat orientând, cu deosebită competență și răbdare, în manieră occidentală, eforturile unui număr de doctoranzi români (în sociologie*). În anul 1974, constrâns de condițiile vitrege din țară, care făceau imposibilă afirmarea celor mai bune competențe, M. Cernea se stabilește în Statele Unite, unde este angajat la Banca Mondială (denumirea oficială: Banca Mondială de Reconstrucție și Dezvoltare – BIRD), din Washington. Cernea a fost primul sociolog angajat permanent de această instituție economică majoră, ales dintr-un mare număr de oameni de știință americani și europeni. Aici, cu multă răbdare și perseverență, reușește să provoace o veritabilă „breșă” în concepția, până atunci conservatoare și „etnocentrică”, a Băncii obișnuită să utilizeze economiști și finanțiști, nu și specialiști în domeniul științelor sociale neeconomice. Elaborând o concepție proprie cu privire la noțiunea de *dezvoltare indusă* și rolul sociologilor și antropologilor în programele de dezvoltare națională și internațională, M. Cernea reușește să convingă conducerea Băncii de necesitatea și importanța introducerii analizei sociale în aceste programe. Datorită lui, profesia de sociolog sau antropolog a devenit, atât în cadrul Băncii Mondiale, cât și al altor agenții internaționale de dezvoltare, una din specialitățile de bază recunoscute ca atare. Sub conducerea lui M. Cernea, care a dobândit, între timp, cele mai înalte și prestigioase funcții acordate vreodată de o instituție bancară internațională unui sociolog, a fost format, în cadrul Băncii Mondiale, un numeros grup interdisciplinar constituit din specialiști în domeniul științelor sociale aplicate (sociologi, antropologi, politologi etc.), care lucrează împreună cu economiștii la elaborarea conținutului programelor de schimbare și dezvoltare socială. În prezent, M. Cernea este „președinte al panelului pentru științele sociale” din cadrul Băncii Mondiale, care cuprinde circa 60 specialiști în toate domeniile cunoașterii sociale.

După cum declara Cernea, însuși, un rol important în crearea acestei echipe interdisciplinare și în schițarea reperelor sociologiei și antropologiei dezvoltării

* Personal, mă număr printre foști doctoranzi ai profesorului M. Cernea și-mi amintesc și astăzi cu plăcere de interesantele seminarii doctorale, organizate de domnia sa.

revine Școlii Sociologice de la București în spiritul căreia el s-a format în România și a continuat să se afirme în Statele Unite.

Exceptând aceste acțiuni din cadrul Băncii Mondiale, sintetizate în multiple contribuții teoretice și practice, profesorul Cernea a desfășurat și desfășoară, în continuare, ample și bogate activități științifice internaționale, numărându-se printre cei mai prestigioși oameni de știință din SUA și din lume. Profesorul Cernea a luat inițiativa de a propune în 1992 Consiliului Asociației Internaționale de Sociologie Rurală ca viitorul Congres Mondial de Sociologie Rurală în 1996, să fie organizat la București: în semn de omagiu și recunoaștere a tradițiilor Școlii de Sociologie rurală din România, Consiliul Asociației a aprobat această propunere dintre multe altele primite și într-adevăr Congresul Mondial va avea loc în 1996 la București.

Membru al mai multor asociații științifice americane și internaționale, „*Visiting Scholar*” al Universității Harvard din Cambridge (SUA), conferențiar în mari universități ale lumii, M. Cernea a fost ales, în anul 1991, membru corespondent al Academiei Române, iar în anul 1994 a primit titlul de *Doctor Honoris Causa* al Universității din Cluj. În afara premiului Bronislaw Malinowski, a primit în 1988, din partea Asociației Americane de Antropologie, marele premiu Solon T. Kimball pentru contribuții antropologice la politica publică. De asemenea, în noiembrie 1995, Senatul Universității Hohai din Nanjing (China) a decis să-i acorde lui Michael M. Cernea titlul de „Profesor de Onoare” al acestei universități, invitându-l să țină prelegeri anual. Printre numeroasele publicații ale sale pot fi menționate următoarele:

1995. *Understanding and Preventing Impoverishment from Development-Induced Displacement. Reflections on The State of Knowledge*. Keynote Address to Impoverishment University of Oxford, England, January.

1993. *Anthropological and Sociological Research for Policy Development on Population Resettlement*, în M.M. Cernea and S.E. Guggenheim (eds.), *Anthropological Approaches to Involuntary Resettlement; Policy, Practice and Theory*, Boulder, Colorado; Westview Press.

1992. *Re-tooling in Applied Social Investigation for Development Planning. Some Methodological Issues*, în N. Scrimshaw and G.R. Gleason (eds.), *Rapid Assessment Procedures: Qualitative Methodologies*, INFDS, Boston.

1992b. *A Sociological Framework. Policy, Environment, and the Social Actors for Tree Planting*, în N. Sharma (ed.), *Managing the World's Forests*, pp.301-335. Kendall Hunt Publishing Co., Iowa.

1990. *Social Science Knowledge for Development Projects. World Bank Discussion Paper No.114*; Washington, DC.

1990. *Poverty Risks from Population Displacement*, in „Water Resources Development”, Harvard University/HIID, DDP No.355, Cambridge, Mass.

1989. *Nongovernmental Organizations and Local Development*, The World Bank: Washington, DC.

1988. *Involuntary Resettlement in Development Projects: Policy Guidelines in World Bank Financed Projects*; The World Bank: Washington, DC.

1982. *Indigenous Anthropologists and Development-Oriented Anthropology*, in H. Fahim (ed.), *Indigenous Anthropology in Non- Western Countries*, Durham, North Carolina: Carolina Academic Press, p. 121-137.

1979. *Entry Points for Sociological Knowledge in the Project Cycle*, seminar paper, manuscript.

Cernea, Michael M. (ed.)

1985/1991 *Putting People First. Sociological Variables in Development* (2nd edition (in 1991), New York and London: Oxford University Press.

Cernea, Michael M. and Scott E. Guggenheim

1985. *Is Anthropology Superfluous in Farming Systems Research? Farming Systems Research*, „Kansas State University Research Series”, Vol.4, No.9.

Personalitate de prim rang a vieții științifice internaționale, extrem de apreciat în SUA și în alte țări pentru contribuțiile fundamentale aduse problematicei și metodologiei sociale a dezvoltării, aplicării științelor sociale în fundamentarea proiectelor de dezvoltare, profesorul Michael M. Cernea se numără printre cei mai merituoși și prestigioși laureați ai premiului Bronislaw Malinowski.

Prezentăm, în cele ce urmează, o selecție reprezentativă din alocuțiunile rostite de președintele Juriului Internațional al Societății pentru Antropologie Socială Aplicată, respectiv de către laureat, cu ocazia decernării premiului.

Interviul care urmează acestor alocuțiuni, publicat în revista Asociației Sociologice Americane, reflectă interesul sociologilor americani pentru activitățile sociologului Cernea. Interviul și articolul din care face parte, permit o înțelegere mai adecvată a esenței contribuțiilor teoretice și practice aduse de M. Cernea, demonstrând că profesia noastră are o importanță majoră în procesele de reformă și schimbare socială.

dr. SORIN M. RĂDULESCU